

عکس تزیینی است

مادران «هویت ملی» نسل جدید را می‌سازند

«از خودبیگانگی فرهنگی»، گونه ای بیماری است که دوی درد آن، «هویت ملی» اصیل و ریشه دار است

دکتر مهتاب علی نژاد
جامعه‌شناس

دختر بچه کوچکی که تازه از مهد برمی گشت، در مترو به مادرش می گفت به آن‌ها گفته اند ایرانی هستند و پرچم ایران را کشیده اند. بعد متعجب از مادرش پرسید: مگر شما نگفتی ما مشهدی هستیم؟ مشخص بود کودک مفهوم ایرانی بودن را خوب درک نمی کند. نمی توانست خود را هم مشهدی و هم ایرانی تصور کند. این کنجکاوی کودکانه مرا به مسئله مهم چگونگی فهم و درک از هویت ملی سوق داد. افراد چگونه به فهم مشخصی از هویت ملی خود می‌رسند؟ خود را در جهان اطرافشان چگونه کشف و تعریف می‌کنند؟ سهم مادران در این چگونگی و میزان درک از خود در جامعه ملی چقدر است؟ مادران درباره هویت ایرانی‌شان چه می‌دانند و آن را چگونه به فرزندان منتقل می‌کنند؟

چرا دانستن درباره هویت ملی ایرانی یک ضرورت است؟

در زمانه‌ای زندگی می‌کنیم که افراد از همان سال‌های ابتدایی کودکی به فضای مجازی برای دریافت اطلاعات دسترسی دارند. جدا از درست یا نادرست بودن این دسترسی، این نکته را نمی‌توان کتمان کرد که آشنایی نبودن با این ابزارها در نوجوانی آنان را از برقراری ارتباط با جهان پیرامون ناتوان می‌سازد زیرا لازمه زندگی در دوران کنونی داشتن مهارت استفاده از ابزارهای ارتباطی و اینترنت است. آنچه در این فرایند، دستیابی روزافزون به دنیای ارتباطات کودکان و نوجوانان را دچار چالش می‌کند آشنایی با هنجارهای فرهنگی سایر جوامع از طریق اینترنت یا برنامه‌های تلویزیونی فراملی است که والدین بیننده اصلی آن‌ها هستند. آشنایی با هنجارها و فرهنگ‌های سایر جوامع اگرچه مفید، هیجان‌انگیز و در پاره‌ای موارد احتمالا برای دوران بزرگسالی این نوجوانان و کودکان می‌تواند کاربردی باشد، چنانچه آنان از پایه‌های خودشناسی مستحکمی برخوردار نباشند، با چالش از خودبیگانگی فرهنگی و گم شدن

در فضای حجیم اطلاعاتی روبه‌رو می‌شوند که قدرت پردازش و درک آن را نخواهند داشت. داشتن هویت مشترک به عبارتی هویت ملی و میزان درکی که از این هویت دارند به آنان این امکان را می‌دهد تا در هزرتوی تغییرات فرهنگی و جهانی که بر جامعه ایران نیز اثرگذار است، بتوانند خود را متعلق به سرزمین و فرهنگ مشخصی بدانند که به عنوان فانوس راهنما، به آنان نشان دهد در میان حجم وسیع اطلاعاتی که دریافت می‌کنند، با توجه به فرهنگی که در آن رشد یافته‌اند، کدام اطلاعات برای زندگی بهتر متناسب و کارآمد است. احساس یگانگی با سرزمین مادری که از طریق داشتن و ارج نهادن به همین هویت ملی ممکن می‌شود، می‌تواند آنان را در تلاطم تغییرات اجتماعی در برابر از خودبیگانگی و گم‌گشتگی که ویژگی زندگی مدرن است مصونیت بیشتری ببخشد.

سکان‌دار تقویت هویت ملی نسل جدید باشید

تصور کنید به عنوان یک مادر باید فرزند خود را برای زمانه خود و پرورش دهید. آنچه در جمله کارآمد «فرزندانتان را برای زمان خودشان

تربیت کنید» مهم است این نیست که همه مهارت‌هایی را که می‌دانید به آنان بیاموزید. مهارت‌های شما برای دوره کنونی مؤثر است اما چه تضمینی هست که با این سرعت تغییرات فناوری، ۲۰ سال آینده به کار آید؟ آنچه فرزند تحت تعلیم شما به آن نیاز دارد و شما باید آن را تأمین کنید ایجاد عزت نفس، اعتماد به نفس برای شکل‌گیری مناسب هویت فردی و آشنا کردن او از کودکی با هویت ملی خود است. آنچه در مخاطرات زندگی مدرن تجربه خواهد کرد نیازمند داشتن ذهنیتی مثبت درباره هویت خود، داشتن احساس ارزشمندی و تجربه نکردن تنهایی در جامعه است. یعنی در حالی که در جامعه و میان مردم زندگی می‌کند، از تنهایی ناشی از جدامانندگی، انزوای اجتماعی و از خودبیگانگی رنج نبرد و پیوند مشترکی با سایر مردمانی که با آنان در یک سرزمین زندگی می‌کند داشته باشد. درک این پیوند مشترک او را به مشارکت اجتماعی برای نگهداشت این پیوند مشترک و همه اشتراکاتی که سبب پویایی و رضایتمندی او از زندگی اجتماعی می‌شود سوق می‌دهد. دریافت حمایت جامعه در زمانی که او نیز از جامعه در یک ارتباط متقابل حمایت خواهد کرد، نجات‌دهنده او از رنج‌های ناشی از آسیب‌های اجتماعی زندگی در عصر تکنولوژی و ارتباطات است. تمایل به ماندن در این ارتباط متقابل، فقط از طریق احساس تعلق به جامعه ممکن می‌شود. ابزار تجربه این تعلق و پیوند اجتماعی هویت ملی است.

ادبیات و تاریخ و هنر را به خانه‌هایتان دعوت کنید

شما به عنوان عنصر اصلی پرورش در

مسیر شکل‌گیری هویت یک نسل، وظیفه دارید فرزند خود را با فرهنگ ملی ایرانی آشنا کنید زیرا فرهنگ عامل انتقال ارزش‌های مشترک و ایجاد پیوندهای مشترک در طول اجتماعی شدن فرزند شماست و هویت ملی او را می‌سازد. برای نمونه، ادبیات ایرانی یکی از نمودهای فرهنگی هویت ملی است. خود شما به عنوان مادر درباره مفاهیری نظیر مولانا که شاعر معنابخشی به زندگی حتی از دل تاریکی‌هاست چه می‌دانید؟ درباره تاریخ و هنر فرهنگ ایرانی به فرزندتان اطلاعاتی داده‌اید که بداند با چگونه جامعه‌ای پیوند مشترک دارد؟ به او آموخته‌اید پیوند داشتن و افتخار کردن به هویت ملی و فرهنگ مشترک چگونه می‌تواند در طول زندگی او را به مردمان سرزمینش پیوند دهد و از انزوای اجتماعی برهاند؟ مثلا اگر فرزند خود را با مفاهیری مانند مولانا آشنا کرده باشید، در تاریکی‌های درداندود واقعیت‌های زندگی در عصر کنونی، جانی‌زند و می‌داند چنانکه شمس به مولانا گفته است، نور از محل همان تاریکی‌ها و زخم‌هایی که در زندگی تجربه کرده است وارد می‌شود. پس می‌تواند با الگو قرار دادن آموزه‌های مولانا در هزارتوی مشکلات، از نومی‌دی‌ها به پوچی نرسد بلکه از درون نومی‌دی‌ها، واقعیت را کشف کند و به دنبال چاره باشد. نیاز امروز کودکان و نوجوانان درک مناسب از هویت ملی است. به عنوان یک مادر، درباره هویت ملی که فرهنگ سازنده آن است بیشتر بیاموزید. آستین‌ها را بالا بزنید و هم‌زمان که دانش خود درباره فرهنگ ایران را افزایش می‌دهید، فرزندانتان را وارد دانش‌افزایی فرهنگی کنید.